

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ปีการศึกษา 2550

**KNOWLEDGE AND APPLICATION ON PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY-
ECONOMY OF THE 4th LEVEL STUDENT IN MUTTAYOMWATNONGCHOK
SCHOOL, SCHOOL YEAR 2007**

โดย

นายวิระศักดิ์ โทศจันทร์

2พ.
081976
2550

เลขานุการ.....
เลขทะเบียน..... **81976**
วัน,เดือน,ปี..... - 2 ก.ค. 2551

.b. 11912915
.i.....

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ
ปีการศึกษา 2550

ชื่อเรื่อง ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550

Knowledge and Application on Philosophy of Sufficiency-Economy of the 4th Level
Student in Muttayomwatmongchok School, SY 2007

ชื่อ-สกุล นายวีระศักดิ์ โคตจันทร์

สาขาวิชา เทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์เกษตร

คณะ ศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ถักพงษ์ ปวงสุข

บทคัดย่อ

จากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัญหาและ
อุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก แขวงกระทุ่มทราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจาก
ตัวแทนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกจำนวน 266 คน จาก 800 คน คิดเป็นร้อย
ละ 33.25 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมา
วิเคราะห์หาค่าทางสถิติซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียน
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72.9%) มีอายุ 17 ปี (ร้อยละ 47.0) คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) อยู่
ระหว่าง 2.01- 3.00 (ร้อยละ 58.6) ศึกษาอยู่ในแผนการเรียน อังกฤษ-สังคม (ร้อยละ 36.1)
ผู้ปกครองนักเรียนมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 84.2) จำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนมี
จำนวน 4 คน (ร้อยละ 36.8) อาชีพบิดาและมารดาประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 55.6 และ 53.4)
ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครองในแต่ละวันอยู่ระหว่าง 1-50 บาท (ร้อยละ 50.4) บิดาและ
มารดาเป็นผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษาให้แก่นักเรียน (ร้อยละ 91.0)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักเรียนเกือบทั้งหมดทราบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย (ร้อยละ 99.2) นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ลำดับแรก คือ จากโทรทัศน์ (ร้อยละ 96.2) รองลงมาได้รับจากการเรียนในชั้นเรียน (ร้อยละ 74.1) และหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 66.5) ตามลำดับ

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า ร้อยละ 50 ทุกรายการ โดยเรียง 3 รายการ ที่นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องสูงสุด ดังนี้ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติคนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน 3) ความพอประมาณ ในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ตามลำดับ

นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียงลำดับ 3 รายการที่นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องสูงสุด ดังนี้ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติคนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน 3) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติคนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นคอน ตามลำดับ

นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ตนเอง/ครอบครัว/สังคม อยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ โดยมี 3 รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) นักเรียนและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะ 2) นักเรียนตระหนักถึงการประหยัดในการดำเนินชีวิตนักเรียน และครอบครัว ตามความเหมาะสมกับฐานะ 3) นักเรียนมีการพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นคอนในการทำภารกิจต่างๆ ส่วนตัว/ครอบครัว ตามลำดับ

นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียนอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยมี 3 รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนและยินดีในการศึกษาของนักเรียน 2) นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) ในเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเต็มความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักเรียนยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เกิดความฟุ้งเฟ้อเนื่องจากต้องซื้อสิ่งของต่างๆมาใช้ในการ ดำรงชีวิตในแต่ละวัน ค่าใช้จ่ายต่างๆที่ใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันสูงขึ้นเนื่องจากสภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำ รายจ่ายมีมากกว่ารายรับ ชีวีตคติในสังคมวัตถุนิยม คติค่านิยมสมัยใหม่ ไม่ค่อยเห็น ตัวอย่างของผู้ที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต สังคมยังไม่เข้าใจหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง และขาดการวางแผนในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ-พอเพียงด้านการเรียน นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียน ไม่พอใจในผลการเรียนที่ได้ การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการซื้อ หนังสือและอุปกรณ์ในการเรียนต่างๆ ทำให้มีรายจ่ายมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนได้อย่าง เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

การทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ เนื่องจากได้รับคำแนะนำ ชี้แนะ และช่วยเหลือ
แนวทางแก้ไขในการทำปัญหาพิเศษจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภักทวงศ์ ปวงสุข ซึ่งเป็นอาจารย์ที่
ปรึกษาในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ โดยให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็น
ประโยชน์ต่อการทำปัญหาพิเศษเล่มนี้ ผู้จัดทำปัญหาพิเศษจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์เกษตรทุกท่านที่ให้ความรู้ ความช่วยเหลือและ
คำแนะนำต่าง ๆ ในการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้ จนทำให้การทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้สำเร็จได้

ขอขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งต่อความรัก ความห่วงใย ความปรารถนาดีของบิดา มารดา
อาจารย์ และเพื่อน ๆ จนทำให้ปัญหาพิเศษในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความดีและประโยชน์ที่เกิดจากการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแต่ บิดา มารดา
อาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือทุกท่านอย่างจริงใจ

วิระศักดิ์ โศคจันทร์

มีนาคม 2551

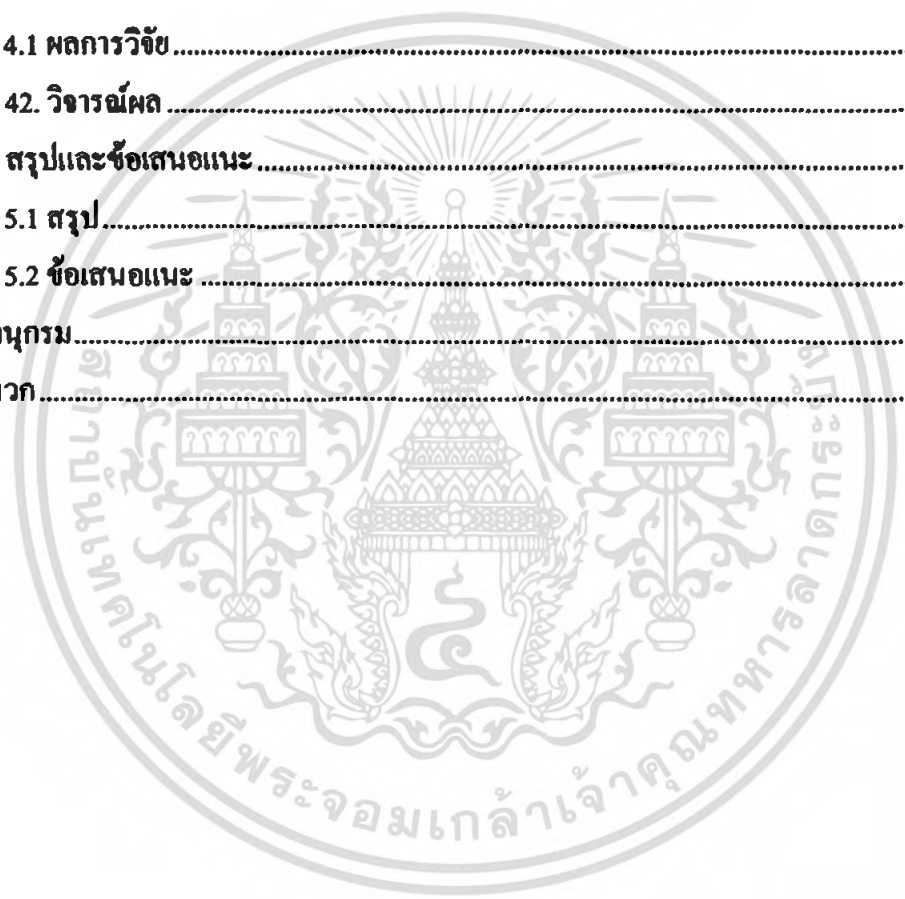
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตของวัตถุประสงค์	3
1.4 นิยามศัพท์	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ	5
2.2 หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	6
2.3 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	7
2.4 ฐานความคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง	8
2.5 การปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	9
2.6 หลักการพึ่งตนเอง	10
2.7 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ	11
2.8 เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ	12
2.9 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศ	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	21
3.1 ประชากร	21
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	21
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	22
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถามและลักษณะของแบบสอบถาม	22
3.3.3 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม	22
3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	22
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล.....	24
4.1 ผลการวิจัย.....	24
4.2 วิจารณ์ผล	39
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	42
5.1 สรุป.....	42
5.2 ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม.....	46
ภาคผนวก.....	48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก	24
2	อายุของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	25
3	เกรดเฉลี่ยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	25
4	แผนการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	26
5	สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	26
6	จำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก	27
7	อาชีพบิดาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก	27
8	อาชีพมารดาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	28
9	ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง / วัน ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	28
10	ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก.....	29
11	ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	29
12	ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	31
13	ระดับความถูกต้องของความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	33
14	การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน คนเอง/ครอบครัว/สังคม	36
15	การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียน.....	38

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

หลักเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดยาวนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนา การบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่ออภิมลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้ง ภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง อย่างยิ่งใน การนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุก ระดับให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนดำเนิน ชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการ รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ในการจัดการศึกษาสามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปลูกฝังให้ ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดี รวมทั้งการปรับและประยุกต์หลักการความพอเพียง อย่างมี เหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีได้ ตลอดจนการใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการ วางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ การปรับใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาการศึกษา ของตนเอง เพื่อนร่วมชั้น และสังคม ในช่วงการศึกษาตลอดหลักสูตร และหลังการสำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, น.ป.ป.)

ในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) โลกกว้างไกลไร้พรมแดนแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้คนบนโลกเต็มไปด้วยการปรุงแต่ง แข่งขัน แข่งชิง เข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญในการดำเนินชีวิตและกลายเป็นสภาพสังคมหลงทิศ เด็กไทยในปัจจุบันจึงมีพฤติกรรมที่ล่อแหลมเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ เด็กไทยจะมีสติปัญญาต่ำลง เพราะครอบครัวเลี้ยงดูไม่เป็น สร้างเด็กขึ้นมาอย่างมั่งง่าย หากดูครอบครัวจากความเหงา มองเรื่องเช็กรักก่อนความพร้อมและความเหมาะสม มีลูกก็ทิ้งง่าย ๆ กลายเป็นปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง มีความอ่อนแอจาก ขาดสติคิด heads นุหรืออารมณ์ก้าวร้าวรุนแรง จากสื่อลามกทำให้เด็กหมกมุ่น เรียนรู้เรื่องเพศเร็วกว่าที่ควรจะเป็น เด็กยึดวัตถุนิยมแทนคุณค่าความดีงาม ตีราคาความรักของพ่อแม่เป็นภาควัตถุ มองตัวเองเป็นศูนย์กลางมากกว่าส่วนรวม รู้จักแต่การรับ ไม่มีการให้ ขาดรากเหง้าทางวัฒนธรรม ศาสนา และเอกลักษณ์ไทย เด็กจะเครียดกดดัน แข่งขัน ไร้ความสุข เกิดจากระบบการศึกษา เด็กคิดอยากฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา พวกเขามีชีวิตคู่ก็มีปัญหาหย่าร้าง มองเห็นความสำเร็จของบุคคลอื่นว่าสามารถ ลอกเรียนแบบได้โดยไม่สนใจเรื่องของความถูกต้อง ถ้าทำให้ประสบความสำเร็จได้จะทำทุกวิถีทางโดยไม่ผ่านกระบวนการคิด

การขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นหน้าที่ของทุกส่วน ทุกองค์กร ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนทุกคนในประเทศจำเป็นต้องตระหนักและเอาใจใส่ต่อการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษาที่ต้องตอบสนองการพัฒนาของประเทศทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ เช่น โรงเรียนต่างๆซึ่งได้มีการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ การเรียนรู้และการนำหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตการศึกษาเล่าเรียนใน โรงเรียนและหลังสำเร็จการศึกษาของนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถที่จะนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปเผยแพร่แก่เพื่อน ครอบครัว ชุมชนของตนเอง และร่วมกันขับเคลื่อนไปอย่างต่อเนื่องและมั่นคงเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
3. เพื่อศึกษาการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 ขอบเขตของปัญหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้และการปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550 โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (ธานีรินทร์ ศิลปจารุ, 2549) โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

1.4 นิยามศัพท์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง ในการนำวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ปรัชญา หมายถึง วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และหลักแห่งความจริง

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก เขตหนองจอก ตั้งอยู่ที่ 21 หมู่ 2 ถนนเลียบวารี แขวงกระทุ่มราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
2. ได้ข้อมูลการปรับใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการรับความรู้และปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาคได้
4. ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกและโรงเรียนอื่น ๆ มีความตระหนักในการเรียนรู้และปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อตัวของนักเรียนเองและเป็นตัวอย่างให้แก่นักเรียนคนอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศ

เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีจุดเริ่มต้นจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ซึ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาประเทศซึ่งจะต้องเน้นการสร้างพื้นฐาน คือ “ความพอมีพอกิน พอใช้” ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้น โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หลังจากนั้นในพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517 ณ ศาลาดุสิดาลัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้น “พอมีพอกิน” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2517 นั่นคือที่มาของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ใช้เป็นวิสัยทัศน์ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 ในปัจจุบัน

ในการบรรลุเป้าหมายสุดท้ายในการสร้าง “ความพออยู่พอกิน” ให้กับประชาชนชาวไทยทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายไว้ในชนบท จากพระราชดำรัสในปีต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ปี 2537 ได้แสดงว่าพระองค์ทรงมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนห้าประการตามลำดับ คือ

1. ปรับแก้สภาพทางกายภาพของพื้นดินให้ประเทศไทยให้เป็น “สุวรรณภูมิ” คือมีพื้นดินอุดมสมบูรณ์โดยการปรับเปลี่ยนสภาพเดิมที่เป็นที่ดอนแห้งแล้ง มีปัญหาดินเค็ม ดินดาน ดินเปรี้ยว หรือเป็นพื้นที่น้ำท่วมขังที่มีสภาพเป็นกรดให้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูก
2. เน้นความสามารถในการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเน้นการประหยัด แต่ถูกต้องหลักวิชาการ
3. ส่งเสริมให้มีการผลิตที่หลากหลาย (Diversification) เพื่อลดความเสี่ยงและช่วยให้เกิดมีกระแสรายได้ (Cash-flow) ที่สม่ำเสมอ
4. ส่งเสริมให้มีสถาบันหรือองค์กรการเกษตรเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเป็นธนาคารข้าว ธนาคาร โค-กระบือ และกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น การแปรรูปน้ำมันดิบ แปรรูปผักและผลไม้ เป็นต้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เพิ่มการจ้างงาน เพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่เกษตรกร เนื่องจากช่วยให้สินค้าอยู่ในตลาดได้เป็นเวลานานมากขึ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามขั้นตอน 5 ประการ ในการสร้างความ “พออยู่พอกิน” หรือเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในขั้นตอนที่ 1 ถึง 3 ก็คือทฤษฎีใหม่ที่ว่าด้วยการทำการเกษตรกรรมในขั้นที่หนึ่งนั่นเอง ส่วนขั้นตอนที่ 4 และ 5 ก็คือทฤษฎีใหม่ในขั้นที่สอง จากข้อเสนอทฤษฎีใหม่ในฐานะที่เป็นตัวอย่างรูปธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เห็นได้ชัดว่ามีได้จำกัดเฉพาะการเน้นความสามารถในการพึ่งตนเองอย่างเฉียว แต่เมื่อเกษตรกรมีความเข้มแข็งพอก็รวมกลุ่มกันทำการค้าขายได้ และไม่จำเป็นจะต้องจำกัดอยู่เฉพาะการค้าภายในประเทศ เพราะทฤษฎีใหม่ในขั้นตอนที่สามก็จะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรทำการค้าขายแข่งกับต่างประเทศได้ ภายหลังจากที่เศรษฐกิจของกลุ่มมั่นคงและแข็งแรงและสามารถร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับกลุ่มทุนและกลุ่มพลังงานได้เป็นอย่างดี (อภิรัช พันธ์เสน, 2546: 368)

2.2 หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักการพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้ (ลีลาภรณ์ บัวสาข, 2549: 9-11)

1. กรอบแนวคิด ที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. ค่านิยม ความพอเพียงจะประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กันดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน อย่างรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตไม่โลภ และไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

2.3 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักความคิดที่ว่าด้วย “เศรษฐกิจพอเพียง” มีคุณค่าและความหมายกว้างใหญ่ไพศาลเกินความนอกเหนือออกไปจะถือกันเป็นแค่เพียงวิธีการหรือมาตรการแก้ไขปัญหาวิกฤตเฉพาะหน้าชั่วคราวชั่วยามที่เศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การแก้ปัญหาค่าเงินบาทตกต่ำ หนี้สินพันตัว ธุรกิจและสถาบันการเงินล้มละลาย ผู้คนนับล้าน ๆ ต้องพากันตกงาน ฐานะรายได้ตกต่ำ ความยากจนยากไร้แผ่ขยาย ในขณะที่บริการและสวัสดิการสังคมต้องถูกตัดทอนลดน้อยถอยลงไป ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ

ในสภาวะการณ์และปัญหาอันมีขอบข่ายกว้างใหญ่ไพศาลเช่นนี้เองที่ “เศรษฐกิจพอเพียง” สื่อความหมายสำคัญในฐานะเป็นหลักการสังคมที่พึงยึดถือควบคู่กันไปกับหลักการ “เศรษฐกิจเสรี” ซึ่งฐานะความชอบธรรมมิได้จะเสื่อมถอยลงไป ด้วยเหตุเพราะถือพลอำนาจเป็นใหญ่ ประเทศกำลังพัฒนาอย่างเช่นไทยแม้จะเป็นสังคมเศรษฐกิจเล็ก ๆ แต่ก็อยู่ในฐานะที่จะประยุกต์ปฏิบัติเช่นนั้นได้ จากฐานต้นทุนการวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมทั้งฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ทั้งนั้น หมายความว่าจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และจิตสำนึกกันอย่างขนานใหญ่และจริงจัง นั่นก็คือ ปรับเปลี่ยนจากกระแสความคิดเจริญรอยตามแนวทางการพัฒนาที่มุ่งแต่ยึดถือและพึ่งพาภายนอกเป็นใหญ่ ให้ปรับเปลี่ยนมาสู่ความรู้

ความเข้าใจถึงฐานะความเป็นจริงของสังคมวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงถึงระดับภูมิภาค

ในทางปฏิบัติ ในสภาวะความไม่สมดุลที่เป็นอยู่ จุดเริ่มต้นของการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ก็คือ การฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ในแง่ “เศรษฐกิจพอเพียง” ให้ความหมายเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคมว่ากันตั้งแต่ขั้นพื้นฐานและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกิน ขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือนสร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลาย เกิดตลาดซื้อขายสะสมทุน ฯลฯ และบนพื้นฐานเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนนี้เองที่เศรษฐกิจจะพัฒนาขึ้นมาอย่างมั่นคง ทั้งในด้านกำลังทุนและตลาดภายในประเทศ รวมทั้งเทคโนโลยี ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติ และทั้งที่จะพึงคัดสรร เรียนรู้ จากโลกภายนอก ในแง่ “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงมีความหมายเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับ “โลกาภิวัตน์” หรือความจำเป็นที่สังคมไทยต้องคล้อยตามกระแสโลก ได้เป็นไปในแนวทางที่เอื้ออำนวยต่อความเป็นอิสระเสรีความมั่นคง (แสนหิ จามริก, 2542 : 164-167)

การจะพัฒนาประเทศเพื่อให้คนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต้องการการพัฒนาแบบยั่งยืนยาวนาน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับคนและทรัพยากรในประเทศ มีแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับ การพัฒนาแบบมุ่งกำไรสูงสุด ความเติบโตสูงสุด การบริโภคสูงสุด ที่รัฐบาลโฆษณาให้คนส่วนใหญ่เกิดแนวคิดคล้อยตาม

การพัฒนาแบบยั่งยืน ไม่ได้มีความหมายแค่การทำเกษตรทางเลือก เน้นการใช้สารอินทรีย์จากธรรมชาติแทนสารเคมี หรือใช้เทคโนโลยีทางเลือกอื่น ๆ (สาธารณสุข พลังงาน การแปรรูป ฯลฯ) ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า (และดีต่อสุขภาพมากกว่า) การพัฒนาแบบกอบโกยล้างผลาญ ที่ใช้สารเคมี พลังงานจากฟอสซิล สารสังเคราะห์ต่าง ๆ เท่านั้น หากการพัฒนาแบบยั่งยืนรวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตแบบประหยัดเรียบง่ายของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพึ่งตนเอง เศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ และเศรษฐศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย (วิทยากร เชียงกุล, 2547 : 97-99)

2.4 ฐานความคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง (สำนักพัฒนาสังคม, 2549)

1. ยึดแนวพระราชดำริในการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่”
2. สร้าง “พลังทางสังคม” โดยการประสาน “พลังสร้างสรรค์” ของทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” อาทิ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนนักวิชาการ ธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน ฯลฯ เพื่อใช้ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาธุรกิจชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ยึด “พื้นที่” เป็นหลัก และใช้ “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ส่วนภาคีอื่นๆ ทำหน้าที่ช่วยกระตุ้นอำนวยความสะดวกส่งเสริม สนับสนุน

4. ใช้ “กิจกรรม” ของชุมชนเป็น “เครื่องมือ” สร้าง “การเรียนรู้” และ “การจัดการ” ร่วมกัน พร้อมทั้งพัฒนา “อาชีพที่หลากหลาย” เพื่อเป็น “ทางเลือก” ของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านเพศ วัย การศึกษา ความถนัด ฐานะเศรษฐกิจ ฯลฯ

5. ส่งเสริม “การรวมกลุ่ม” และ “การสร้างเครือข่าย” องค์กรชุมชนเพื่อสร้าง “คุณธรรมจริยธรรม” และ “การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” อย่างรอบด้าน อาทิ การศึกษา สาธารณสุข การฟื้นฟูวัฒนธรรม การจัดการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

6. วิจัยและพัฒนา “ธุรกิจชุมชนครบวงจร” (ผลิต – แปรรูป – ขาย – บริโภค) โดยให้ความสำคัญต่อ “การมีส่วนร่วม” ของคนในชุมชนและ “ฐานทรัพยากรของท้องถิ่น” ควรเริ่มพัฒนาจากวงจรธุรกิจขนาดเล็กในระดับท้องถิ่น ไปสู่วงจรธุรกิจที่ใหญ่ขึ้นระดับต่างประเทศ

7. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มี “ศักยภาพสูง” ของแต่ละเครือข่ายให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ธุรกิจชุมชน” ที่มีข้อมูลข่าวสารธุรกิจนั้น ๆ อย่างครบวงจร พร้อมทั้งใช้เป็นสถานที่สำหรับศึกษา และฝึกอบรม

2.5 การปฏิบัติคนตามแนวเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การปฏิบัติคนตามแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักพัฒนาสังคม ได้ให้แนวทางไว้ดังนี้ (สำนักพัฒนาสังคม, 2549)

1. ยึดความประหยัด คัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเป็นอยู่ที่ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ถูกต้อง”

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำริที่ว่า “...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ...”

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงคั่งอึด ซึ่ง มีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “...ความทุกข์ความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนาและการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังมาจากผู้อื่น...”

4. ไม่หุคหนึ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้โดยต้องชวนชาวบ้านไปหาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “...การที่ ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตนเอง เพื่อที่จะให้ตนเองนี้มีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้าที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่าขึ้นได้ด้วยตนเอง...”

5. ปฏิบัติคนในแนวทางที่ดี ถดถอยชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ถดถอยลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมากมิใช่น้อยที่ดำเนินการโดยปราศจากละอายต่อแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาทว่า “..พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเรื่องทำลายตัว ทำลายผู้อื่นพยายามลดพยายามละความชั่วที่ตนเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้จงงามสมบูรณ์ขึ้น...”

2.6 หลักการพึ่งตนเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสเพิ่มเติมอีกว่า “เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกคอรองบ้านเรือนตัวอาคารไว้ นั่นเองสิ่งก่อสร้างจะอยู่มั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” ฉะนั้น แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการหันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ (ปิยะบุตร หล่อไกรเลิศ, 2547: 9-17)

1. ด้านจิตใจ ทำคนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างชาญฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มพูนมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน
4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี ต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง
5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลานี้เช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้ ได้มีพระราชกระแสด้วยว่า “...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกันทำสักหนึ่งส่วนสี่ของประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤตได้”

2.7 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่สำคัญในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน คือ การมีอาหารพอเพียงต่อการบริโภคของครัวเรือนเป็นประการแรก เพราะรายจ่ายโดยส่วนใหญ่ของชาวบ้านจะเป็นค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ดังข้อมูลจากการทำแผนชุมชนของชุมชนหลายแห่งชี้ให้เห็นว่า “รายจ่ายที่สำคัญที่เป็นสัดส่วนสูงสุดคือค่าอาหาร” การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจประการต่อมา คือ การลดค่าใช้จ่ายด้านการผลิต ตลอดจนรวมถึงการเพิ่มการออมซึ่งเกษตรกรค้นแบบระบุว่า ระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบการผลิตถือเป็นการออมชนิดหนึ่ง อย่างไรก็ตามการมีรายได้จากการขายผลผลิตในฟาร์มก็ยังมีนัยสำคัญถึงการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจเช่นกัน เพราะเกษตรกรค้นแบบมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยเงินสด เช่น การศึกษาของลูก ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมันรถ เป็นต้น

การพึ่งตนเองด้านอาหารแสดงถึงความพอเพียงการกินการอยู่ในครัวเรือน ซึ่งมุ่งที่การมีข้าวพอเพียงต่อการบริโภคของครอบครัวตลอดปี เมื่อเกษตรกรค้นแบบปรับเปลี่ยนสู่เกษตรกรรมยั่งยืนเกษตรกรค้นแบบยังได้ผลผลิตข้าวไม่น้อยไปกว่าเดิม หรือหากปริมาณน้อยกว่าเดิมแต่จะได้อยู่ในปริมาณที่มีเพียงพต่อการบริโภค เพราะเกษตรกรค้นแบบถือว่าการมีข้าวกินเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนการมีอาหารประเภทอื่นเป็นการบริโภค ประกอบด้วย ปลา พืชผัก ผลไม้ และเนื้อสัตว์ ซึ่งหลังจากทำเกษตรกรรมยั่งยืนแล้ว เกษตรกรค้นแบบควรมีอาหารเหล่านี้ในฟาร์มเพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้น และหากมีผลผลิตจำนวนมาก ควรจะมีการถนอมอาหารหรือแปรรูปอาหารเพื่อเก็บไว้บริโภคในระยะยาว อันจะทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารลดลงไปในตัว

นอกจากนั้น การสร้างระบบการแลกเปลี่ยนผลผลิตในกลุ่มเกษตรกรและเครือข่ายด้วยกันก็ช่วยให้ลดการใช้เงินบาท และยังช่วยให้เกษตรกรค้นแบบสามารถพึ่งพากันด้านอาหาร ซึ่งผลการวิจัยระบบการแลกเปลี่ยนชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองระบุว่า ระบบแลกเปลี่ยนชุมชนช่วยลดรายจ่ายเงินสดและช่วยออมเงินบาท ทำให้เกิดพึ่งพาระหว่างชุมชนเพื่อแก้ไขการขาดแคลนอาหาร (สำนักพัฒนาสังคม, 2549: 11-12)

ความพอเพียงในการกินการอยู่ในครัวเรือนจะครอบคลุมถึงการมีสมุนไพรในแปลงเพื่อใช้เป็นยาในการรักษาตนเองเบื้องต้น ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความพอเพียงในความเป็นอยู่ ตลอดจนรวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในครัวเรือน เช่น ค่าเชื้อเพลิง ขนและอาหารว่าง การคั้นสุรา การสูบบุหรี่ การพนัน เสื้อผ้า และการซื้อของใช้ราคาแพง เป็นต้น ก็จะแสดงถึงความพอเพียงในการกินการอยู่ในครัวเรือน

การพึ่งตนเองในการผลิตจะแสดงถึงการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของการทำเกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งจะมุ่งการพึ่งตนเองในการผลิต 2 ประการ คือ ประการแรก การลดรายจ่ายในการผลิต

เกษตรกรคนแบบจะต้องจัดการให้เกิดการเกื้อกูลในระบบการผลิต การใช้ผลผลิตหรือผลพลอยได้จากกิจกรรมหนึ่งให้เป็นประโยชน์ต่อการผลิตของอีกกิจกรรมหนึ่ง ตลอดจนการใช้วัตถุดิบในฟาร์มเป็นการลดต้นทุนในการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยคอก การทำปุ๋ยหมัก การเก็บเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ประการที่สอง การเพิ่มการใช้แรงงานของตนเอง และการมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตรหรือเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิตซึ่งแม้จะต้องมีการลงทุนในเรื่องนี้ เกษตรกรคนแบบก็ระบุว่าเครื่องมือที่ลงทุนแรงลงทุนเวลาเหล่านี้มีความจำเป็นในการผลิต เพราะถ้าไม่มีเครื่องมือเหล่านี้เขาก็ต้องว่าจ้าง ซึ่งเมื่อคิดต้นทุนในระยะยาวแล้วเห็นว่า การมีเครื่องมือเครื่องใช้ทางการผลิตคุ้มค่างว่าการว่าจ้าง

การเพิ่มรายได้เป็นการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ เมื่อทำเกษตรยั่งยืนได้ในระดับหนึ่งแล้วผลผลิตในแปลงจะมีปริมาณและความหลากหลายขึ้น ซึ่งเกษตรกรคนแบบสามารถเก็บผลผลิตออกขายได้เป็นระยะ พืชผักเก็บขายเป็นรายได้ประจำวัน ถั่ว งา ผลไม้ ข้าว เป็นผลผลิตที่ขายเป็นฤดู ซึ่งเขาจะขายผลผลิตได้ในตลาดของชุมชนและตลาดนอกชุมชน อันทำให้เขามีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างไรก็ดี เมื่อทำการผลิตชนิดใด เกษตรกรคนแบบควรคำนึงถึงความต้องการของตลาดด้วย เพื่อช่วยให้ผลผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภคแล้วสามารถนำไปขายได้ หรือควรคำนึงถึงการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่า

การเพิ่มการออมนั้นจะอยู่ในรูปทรัพย์สินซึ่งเงินไปได้ทั้งค่าเงินและไม่ใช้ค่าเงิน เกษตรกรคนแบบระบุว่า การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเป็นรูปแบบการออมชนิดหนึ่ง เพราะการปลูกไม้ผลหรือไม้ยืนต้นจะเก็บเกี่ยวผลได้ระยะยาว การเลี้ยงสัตว์เลี้ยงปลาก็เพิ่มจำนวนตามธรรมชาติได้ การเกื้อกูลในระบบเกษตรกรรมยั่งยืนทำให้ใช้วัสดุได้อย่างมีคุณค่าเพิ่มขึ้น ตลอดจนรวมถึงการออมในรูปความรู้ความสามารถในด้านการเกษตร ซึ่งหากเกษตรกรสามารถเพิ่มการออมขึ้นได้ทั้งค่าเงินและไม่ใช้ค่าเงิน เกษตรกรก็สามารถลดจำนวนหนี้สินได้ (ณรงค์ หุตานุวัตร และ นันทิยา หุตานุวัตร, 2547: 35-37)

2.8 เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชกระแสรับสั่งแนะแนวทางการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง นับเนื่องมาจนถึงวันนี้ก็เป็นเวลา 1 ขวบปีพอดี วิฤตการณ เศรษฐกิจของประเทศก็ยังคงอยู่ สมควรที่พวกเราได้ทบทวนพระราชกระแสกันอีกครั้ง เพื่อให้พวกเราได้ “ใจดี สู้เสื่อ” กันต่อไป เพื่อนำให้ตัวเราและชาติบ้านเมืองได้ผ่านมรสุมร้ายที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ด้วยสติที่มั่นคง ปัญญาที่เฉียบแหลม และด้วยความรู้ ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง เพื่อปรับ

วิถีชีวิตของพวกเราชาวไทยให้ยึดมั่นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างและยึดมั่นวิถีชีวิตไทย อันนำมาสู่พวกเราชาวไทยทุกหมู่เหล่าต่อไปชั่วกาลนาน

ความหมาย : เศรษฐกิจพอเพียง หรือ ระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้

- เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

- เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่หันหน้าการอยู่กับสิ่งใด

- หากกล่าวโดยสรุป คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง ในการดำรงชีวิต

หลักการพึ่งตนเอง อาจแยกแยะโดยยึดหลักสำคัญอยู่ 5 ประการ คือ

1. ด้านจิตใจ ทำคนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติ โดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่ง เป็นอิสระ

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

4. ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี ต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

5. ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมมักพัฒนามุ่งงูที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีกรมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อน เป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้

2.9 การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาประเทศ

จิราวุธ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2550) ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในฐานะเป็นผู้ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ประยุกต์และต่อยอดแนวคิดนี้โดยนำเอาหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ผสมเข้ากับแนวทางการพัฒนาคนอีกชั้นหนึ่ง ภายได้หลักการที่ให้ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และการขยายโอกาสเพื่อให้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น ในฐานะเป็นนักเศรษฐศาสตร์พัฒนา ดร.จิราวุธให้ความเห็นว่า การพัฒนาคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 น่าจะมีความหมายมากกว่าการขึ้นหรือลงของ จีดีพี (GDP) เพราะหากคนได้รับการศึกษาที่ดี มีความรู้ความสามารถในการบริหารเศรษฐกิจประเทศได้อย่างรอบคอบ และสามารถสร้างความแข็งแกร่งให้แก่สังคมและประเทศชาติได้ ความสมดุลและยั่งยืนก็จะเกิดขึ้นได้ และเป็นภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบด้านลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้

ที่สำคัญ ภายหลังจากที่ได้เพียรพยายามนำเสนอแนวคิดและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมตลอดช่วง 4 ปีติดต่อกันมา ดร.จิราวุธ พอใจกับตัวเลขเบื้องต้นที่พบว่า ปัจจุบันมีประชาชนร้อยละ 90 รู้จักหลักปรัชญาแล้ว ในจำนวนนี้มีถึงร้อยละ 40 ที่เข้าใจในแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง และถึงแม้จะพบว่า มีประชาชนเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่นำเอาแนวคิดนี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ก็ถือเป็นตัวเลขที่น่าพอใจ เมื่อพบว่า ผู้คนทั่วไปมีแนวโน้มที่จะนำเอาหลักคิดของความพอประมาณ พออยู่พอกิน ยึดถือจริยธรรม และเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันตนเองจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ลึกลับที่สุดก็คือ นอกเหนือจากการที่มีสื่อมวลชน มีสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาช่วยกันมากขึ้น รวมทั้งมีผู้ที่ร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกันมา ตั้งแต่ต้นเข้าไปเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ด้วยแล้ว ยังมีโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เข้าร่วมร่วมทำการศึกษา และวิจัยเพื่อให้การขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็วด้วย แม้ระยะ 6 เดือนข้างหน้าเราทั้งหมดอาจต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจกันอีกครั้ง แต่หากคนไทยทั้งประเทศตั้งอยู่บนความไม่ประมาท และตั้งใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ที่สุดก็เชื่อว่า เราทั้งหมดจะผ่านช่วงเวลาแห่งความยากลำบากนั้นไปได้

2.9.1 สร้างทัศนคติพอเพียง

เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงการริเริ่มขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในช่วงปี 2547 ดร. จิราวุธได้ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตทำการสำรวจ และมีผลออกมาว่า คนยังไม่รู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ค่อยเมื่อมีการขับเคลื่อนเพื่อสร้างกระแสอย่างต่อเนื่อง จนถึงปี 2548-2549 คนรู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นแต่กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีปัญหาและคำถามตามมาว่า คนได้เข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยแค่ไหน แต่จนถึงปัจจุบันนี้อาจถึงจุดที่ความเข้าใจค่อนข้างไปได้ไกลและไม่ต้องห่วงมากอีกแล้ว “บางคนก็เลือกที่จะเข้าใจเอาเองคิดว่าไม่ต้องไปแสวงหาความเข้าใจ แต่บางคนก็แสวงหาความเข้าใจมากขึ้นเรื่อยๆ ที่เห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ คือ จะเอาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและตัวเองได้อย่างไร และเข้าใจผิดอะไรบ้าง” จากการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้างแล้วนั้น ในช่วงเวลานี้ ดร.จิราวุธไม่กลัวคนไม่รู้จัก แต่กลัวว่าการปฏิบัติตามปรัชญานี้จะหายไป หากเกิดช่วงที่ทุกคนไม่สนใจขึ้นมา ขณะที่การดำรงไม่ให้การดำเนินเศรษฐกิจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พอเพียงหายไป จะต้องเริ่มต้นจากบุคคลที่ต้องมีจิตสำนึกของความพอเพียง แต่การปรับมุมมองและทัศนคติของคนจากแบบเก่ามาเป็นแบบใหม่เป็นเรื่องที่ยากมาก จึงต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ ปลูกฝังเพื่อสร้างทัศนคติตั้งแต่เด็ก ๆ “ผมเองก็ยังไม่เข้าใจทั้ง 100% ที่จะเปลี่ยนทัศนคติของคนได้อย่างไร ถ้ามีทัศนคติและมีศรัทธาจริง ถึงจะไปสู่ก้าวต่อไป ซึ่งตัวเราเองก็มีหลายเรื่องที่จะทำได้ทันที” ดร.จิรายู ได้หยิบยกตัวอย่างการคิด ระหว่างความรู้ฝึกเป็นห่วงภาวะคนว่างงาน กับการนำมาเปรียบเทียบกับคนที่มียางทำในบริษัทขนาดใหญ่ มีรายได้สม่ำเสมอ 40,000-50,000 บาทต่อเดือน แต่ปรากฏว่า 30% ในจำนวนพนักงานที่มีรายได้ประจำเหล่านี้กลับมีปัญหาหนี้สิน สะท้อนให้เห็นว่า การมีงานทำ มีรายได้สูง ไม่ได้ทำให้ปัญหาปากท้องหมดไปอย่างแท้จริง และไม่ได้ตอบรับจิตสำนึกความพอเพียงของคนยากจน

2.9.2 เสริมหลักสูตรปลูกฝังเยาวชน

ภายใต้การทำงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง มีระยะเวลาการทำงานที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2547 และจะหมดวาระลงในปี 2550 นี้ ดร. จิรายู ได้เปิดแนวคิดว่า ควรจะมีองค์กรดาวรุ่งขึ้นมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป โดยต้องเป็นองค์กรที่ไม่ถูกผลกระทบทางการเมืองในอนาคต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีลักษณะการทำงานเหมือนหรือคล้ายๆกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) แต่มีหน้าที่ชัดในการประสานและบูรณาการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในที่สุด คดลงที่จะใช้ “มูลนิธิพัฒนาไทย” ที่ตั้งขึ้นมาแล้วแต่ยังไม่ค่อยได้ทำอะไรเท่าใดและจะมีการตั้งกลุ่มบุคคลขึ้นมาเป็นคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานต่อไป ส่วนผลจากการทำงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้พัฒนาเครือข่ายเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง แบ่งการทำงานออกเป็น 8 คณะ ได้แก่ ผู้นำทางความคิด วิชาการ สถาบันการศึกษา เยาวชน สถาบันการเมือง องค์กรภาครัฐ สื่อมวลชน ประชาชน องค์กรภาคเอกชน และประชาสังคม ในกลุ่มของสถาบันการศึกษา เยาวชนนับว่ามีความก้าวหน้ามากที่สุด ภายหลังที่ได้ใช้หลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ระเบิดจากภายใน” คือ อย่างคิดทำงาน โดยเริ่มจากรัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวง ที่เป็นการผลักดันจากภายนอก

การทำงานของคณะกรรมการชุดนี้จึงเริ่มจากระดับเล็ก ๆ โดยได้คัดเลือกโรงเรียน 18 แห่ง ที่มีแนวคิดและปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว จากนั้นได้เข้าไปคลุกคลี ได้มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปบูรณาการ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกช่วงชั้น โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร และมีการทดลองนำหลักการไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในโรงเรียนด้วย “ในที่สุดเมื่อได้ผลลัพธ์ออกมาดี ทางคณะกรรมการฯ จึงค่อยไปหาระดับปลัดกระทรวงและรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรายงานให้ทราบ ว่า ไม่เช่นนั้นก็จะถูกเขาหาว่าไปทำอะไรไม่ให้เขารับรู้”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากนั้นเป็นต้นมา มีการขยายหลักสูตรและกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงใน 80 โรงเรียน และหวังที่จะเพิ่มเป็น 800 โรงเรียน และอีก 2 ปีจะทำให้ได้ถึง 50,000 โรงเรียน

2.9.3 ยูเอ็นคิพีเผยแพร่ทั่วโลก

การสร้างความสำเร็จและการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติที่หลายคนมองดูว่ายาก นั้น ดร.จิราวุธ แนะนำว่า ภายใต้โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้จัดทำ รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550 ในหัวข้อ “เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน” นับเป็นรายงานที่มีความพยายามนำเสนอแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดจนแนวทางประยุกต์ใช้ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้อ่านในประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยชี้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ต่อโลกในยุคนี้ซึ่งมีความผันผวนทางเศรษฐกิจสูง มีปัญหาเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และภาวะโลกร้อนที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ซึ่งเป็นทางเลือกที่โลกกำลังมองหา เพื่อทดแทนแนวทางการพัฒนาแบบไม่ยั่งยืนเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพ และมั่นคงมากกว่าการเติบโตแบบรวดเร็วที่ปราศจากการควบคุม สิ่งที่สำคัญคือ การบริหารเศรษฐกิจด้วยความรอบคอบ และการเข้าสู่การค้าแบบตลาดเสรีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะเดียวกัน ต้องสร้างความเข้มแข็งในสังคมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบทางด้านลบจากโลกาภิวัตน์ การอธิบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้รายงานฉบับนี้ ดร.จิราวุธมองว่าเป็นการอธิบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางประยุกต์ใช้ได้อย่างครบถ้วน จึงขออนุญาต UNDP พิมพ์รายงานฉบับนี้เพิ่มเติม 5,000 เล่ม เพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ โดยแจกจ่ายไปยังห้องสมุด และหน่วยงานต่างๆ

2.9.4 ประยุกต์ใช้บริหารเศรษฐกิจ

องค์ประกอบของรายงานฉบับนี้ ได้แยกออกเป็น 4 ส่วน คือ การพัฒนาคนของประเทศไทย คิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงในภาคปฏิบัติ และเศรษฐกิจพอเพียงกับหนทางข้างหน้าเนื้อหาสำคัญส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคปฏิบัติ ได้ระบุไว้ว่า นักเศรษฐศาสตร์แสดงให้เห็นเช่นกันว่า หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารเศรษฐกิจ การออกแบบนโยบาย และการวางแผนการพัฒนาประเทศได้ ในช่วงการฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบ ทำให้เกิดมาตรการและเครื่องมือในการจัดการกับความเสี่ยง และความผันผวนในระบบเศรษฐกิจมหภาคขึ้นหลายอย่าง

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ก็ยึดแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลัก ที่ให้คนเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา และมีแนวคิดที่จะทบทวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการใช้ทรัพยากรและงบประมาณทั้งหมดของประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่มีความสมดุล ความยั่งยืน และการเติบโตที่เสมอภาคยิ่งขึ้น

ผลสำเร็จระยะยาวของการพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า แนวคิดนี้จะสามารถซึมลึกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง ของวัฒนธรรมประเทศได้มากน้อยเพียงใด

ขณะที่ส่วนท้ายสุด คือ เศรษฐกิจพอเพียงกับหนทางข้างหน้า ได้มีข้อเสนอแนะ 6 ประการ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจน และการลด ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน

2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชน และการ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

3. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ด้วยการสร้างข้อ ปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน

4. หลักการเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐาน ของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อ สร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน และเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้ เหมาะสม

6. ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจจะ ไม่เห็นภาพชัดเจนใน ห้วงเวลาอันใกล้นี้ เพราะจะต้องเริ่มตั้งแต่การสร้างและปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนให้เกิดความ พอเพียง ให้เกิดการสานต่ออย่างสม่ำเสมอ แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงมีความลึกซึ้งมากกว่าแนว ทางการพัฒนาทั่วไป เนื่องจากมีการเชื่อมโยงเรื่องการพัฒนาที่เน้นเรื่องคนเป็นเป้าหมาย ในโอกาส ต่อไป ทีมเศรษฐกิจจะ ได้นำเสนอ “การพัฒนาคนของประเทศไทย” ที่เป็นอีกส่วนหนึ่งของรายงาน ที่จัดทำขึ้น โดย UNDP เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

2.9.5 การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษาคควรมุ่งที่ตัวครูก่อน เพราะครู เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ดังที่ ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549: 13-15) กล่าวว่า

“...ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จัก พอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก มีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อขอองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้นต้องรู้จักพิจารณาและรู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้น เป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา เตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และ ผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง...”

การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและค่านิยมความเป็นไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใน โลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ เริ่มต้นและปลูกฝังโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมรณรงค์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดการขยะในการสำรวจทรัพยากรของชุมชน เป็นต้น

ปรีชา นูช พินุลสารวูธ (2550) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมอบให้แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้รอดพ้นจากภัยเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ดังนั้น จึงควรที่เราจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไทยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยภารกิจหลักของ สพฐ. คือ การพัฒนาเยาวชนในวันนี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพในทุกด้าน การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเข้ามาเกี่ยวข้องของในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูซึ่งอยากให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกันก่อนว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คืออะไร และบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างไร

การนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ไม่ได้หมายความว่า โรงเรียนต้องมาซุกบ่อเลี้ยงปลา ปลูกผักบุ้ง อันที่จริงแล้ว เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด หลักปฏิบัติที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตสำหรับคนทุกกลุ่ม ทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นคนในชนบท คนในเมือง ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด หรืออยู่ใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานะใด และไม่ใช้เรื่องของภาคเกษตรเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตของทุกคนเพื่อให้ชีวิตเกิดประโยชน์และมีความสุขทั้งค้ตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงสังคม ประเทศชาติ และโลก ถ้าเราเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการคิด การพูด และการทำงาน ชีวิตจะมีความสุข และพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้เราสามารถเลือกรับ ปรับตัวได้ ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างพอประมาณกับอ้สภาพของตัวเองและสถานการณ์รอบค้าน โดยใช้สติปัญญาพิจารณาแยกแยะเหตุผลในการตัดสินใจ ค้องไม่ทำให้ตัวเองหรือผู้อื่นลำบาก หรือทำให้สังคมเดือดร้อนจากการกระทำของเรา ค้องคิดให้รอบค้าน ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงพระราชทานไว้ให้คนไทยยึดเป็นแนวปฏิบัตินี้ บอกให้เรารักษาความสุขและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิตใน 4 ค้าน ดังนี้

1. ค้านวัตถุ หรือค้านเศรษฐกิจ ขอยกตัวอย่างประกอบ เช่น คอมพิวเตอร์ ของเก่าใช้ไม่ได้แล้ว และคิดอยากซื้อรุ่นใหม่แต่ไม่มีเงิน ก็ต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนว่าจำเป็นค้องเปลี่ยนเรื่องจริง ๆ แน่ใจว่าไม่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเครื่องให้ใช้ได้ตามความจำเป็นจริง ๆ เมื่อจะซื้อค้องประมาณค้านก่อนว่าใช้เงินเท่าไรจึงจะไม่ทำให้ตนเองและครอบครัวเดือดร้อน และค้องวางแผนว่าจะเก็บสะสมเงินไปซื้ออย่างไร ถ้าจำเป็นค้องใช้เร็วและจะซื้อเงินค้อนก็ค้องแน่ใจจริง ๆ ว่ามีกำลังค้อนได้ จะไม่เดือดร้อนในภายหลัง จะทำอะไรค้องคิดให้รอบคอบชีวิตจึงจะพอเพียง

2. ค้านสังคม ภายได้สถานการณ์เดิม เมื่อตัดสินใจจะซื้อเครื่องใหม่ ค้องคิดค้วยว่าเมื่อเราซื้อของใหม่มา จะจัดการกับของเก่าอย่างไร เอาไปบริจาคหรือยกให้คนอื่นใช้ค้อ ทำให้สังคมมีการแบ่งปัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ในขณะที่เขวกันอาจหาช่องทางติดค้อซื้อเครื่องใช้แล้วของญาติพี่น้องเพื่อนฝูง การพึ่งพาอาศัยกัน ในสังคมมีจิตเมตตาค้อกันช่วยเหลือกันต่าง ๆ เป็นพื้นฐานให้สังคมมีความเข้มแข็ง เกิดความรัก ความสามัคคี ทำให้คนในสังคมพร้อมรับค้องการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. ค้านสิ่งแวดล้อม ทุกสรรพสิ่งในโลกมีคุณค่า อยู่ที่เราจะรู้จักใช้และจัดการหรือไม่ ชีวิตเราดำรงอยู่ได้เพราะอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เราเอามาจากธรรมชาติเท่าไรเราก็ค้องคืนสมดุลสู่ธรรมชาติมากเท่านั้น คนที่พอเพียงค้องบริโภคอย่างพอเพียง ไม่มากเกินความจำเป็น เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ไม่ได้อีกแล้วก็ค้องหาวิธีจัดการอย่างถูกต้อง ใส่ใจในการจัดการกับขยะ ของเสีย ของที่ไม่ใช้แล้ว โดยที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ร่วมปลูกต้นไม้ รักษาฟื้นฟูแหล่งน้ำเป็นค้าน

4. ค้านวัฒนธรรม การเป็นคนมีวัฒนธรรม มีอารยธรรมเป็นของมีค่า ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่การจะรักษาชาติไว้ ค้องเห็นคุณค่าของความเป็นไทย เอกถัักษณ์ไทย วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ควรนำมาค้อบชอกจากภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเสริมสิ่งที่เป็นไทย เป็นของท้องถิ่น ถ้าทำอย่างนี้เราก็เข้มแข็ง ชุมชนก็เข้มแข็ง ประเทศชาติก็เข้มแข็ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ค้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และค้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจะใช้ชีวิตพอเพียง สามารถเริ่มต้นจากพิจารณาการใช้ชีวิตของเราในวันนี้ ว่ามีความสมดุลหรือขาดสมดุลในด้านไหนบ้างไหม แล้วค่อย ๆ ปรับสมดุลไปจะทำให้ชีวิตเรามีความสุขขึ้น นี่คือการใช้ชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากสิ่งที่กล่าวมานี้เราจะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาได้อย่างไร ก็เริ่มจากในโรงเรียน ผอ.ต้องบริหารสถานศึกษา งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ งานธุรการ งานสถานที่ เช่น การบริหารบุคคลโดยใช้หลักนี้ ผู้บริหารต้องกระจายงาน อย่างเป็นเหตุเป็นผล ใครเก่งด้านไหนมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดความชอบของเขา (put the right man to the right job) ทำอย่างไรที่จะมอบหมายงานแล้วไม่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาทะเลาะกัน ทำอะไรต้องไม่ประมาท เสริมสร้างให้มีการรวมกลุ่มกันทำงานอย่างสามัคคี ก็ต้องใช้หลักธรรมชาติ ความถูกต้อง ความยุติธรรม ความเป็นเหตุเป็นผล ความเด็ดขาด ชัดเจน กระตุ้นให้เกิดขวัญกำลังใจ มีความอดทน ความเพียรที่จะร่วมกันทำงานจนบรรลุเป้าหมาย เป็นต้น ผู้บริหารหรือครูอาจเข้าใจผิดว่าการประกาศนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา ต้องสร้างงานหรือกิจกรรมขึ้นมาใหม่ ความจริงไม่ใช่ แต่เป็นการนำหลักการ กรอบความคิด และแนวทางการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ใน กระบวนการทำงานที่ทำอยู่แล้วให้มีความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 ด้านที่กล่าว มาแล้วอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจให้ถูกต้องชัดเจนว่าพระองค์ท่านรับสั่งเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงหรือวิถีชีวิตพอเพียงอย่างไรบ้าง ที่มักจะเรียกสั้น ๆ ว่า หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข หมายความว่าอะไรบ้าง ก็มีการคิด พูด ทำอย่างพอประมาณ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และต้องมี ภูมิคุ้มกันที่ดี โดยใช้คุณธรรมกำกับความรู้ในการสร้างความพอเพียง ยกตัวอย่าง การบริหาร สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา เช่น การที่เด็กต้องเดินเรียนจากตึกหนึ่งไปอีกตึกหนึ่ง ท่านคิดถึง ภูมิคุ้มกันหรือไม่ ถ้าฝนตกจะทำอย่างไร จะค่อหลังคาดีหรือไม่ เด็กสามารถเดินได้ในหน้าฝน จะได้ ไม่เป็นหวัด นี่คือการนำไปประยุกต์ใช้ ไม่ต้องทำอะไรใหม่เลย เพียงแต่คิดอะไรให้รอบคอบ มอง ถึงการสร้างประ โยชน์ และความสุขของลูกหลานเขาวงคน เพื่อนร่วมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือ อย่างเช่น ถ้าเคยจัดกีฬาแล้วใช้เงินมาก งบประมาณปลาย ก็ลองนำหลักพอเพียงไปเป็นแนวทาง เริ่ม ตั้งแต่คิดวางแผนว่าจะจัดงานอย่างไรให้ประหยัดแล้วเกิดประ โยชน์และมีความสุขด้วย คิดถึงความ คุ้มค่าของทรัพยากรทุกอย่างที่นำมาใช้ ใช้งานนี้แล้วใช้ประโยชน์อะไรได้อีก ถึงตรงนี้ใจคุณเริ่ม รู้สึกว่าอยากเริ่มใช้ชีวิตพอเพียงตามรอยพระยุคลบาทหรือยัง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่อง ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550 ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550 จำนวน 266 คน แยกออกมาตามระดับชั้นได้ดังต่อไปนี้

มัธยมศึกษาปีที่ 4	จำนวน	90	คน
มัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน	92	คน
มัธยมศึกษาปีที่ 6	จำนวน	84	คน
รวมทั้งหมด	จำนวน	266	คน

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยโดยโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549) โดยใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดยสามารถแยกออกมาเป็นระดับชั้นได้ดังต่อไปนี้

ระดับชั้น	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
มัธยมศึกษาปีที่ 4	269	90
มัธยมศึกษาปีที่ 5	278	92
มัธยมศึกษาปีที่ 6	253	84
รวม		266

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถามซึ่งแบบสอบถามที่ใช้มี 2 ลักษณะ คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด สำหรับข้อดีของแบบสอบถาม คือ สามารถใช้เก็บข้อมูลได้ครั้งละมากๆ มีความสะดวกในการเก็บข้อมูลในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายอยู่อย่างกระจัดกระจาย และการวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำได้ง่ายเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามจะตอบแบบสอบถามที่มีรูปแบบเหมือนกัน คำถามเดียวกัน

3.3.2 วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถามและลักษณะของแบบสอบถาม

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในงานวิจัยและศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นและขอบเขตของแบบสอบถาม
  2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็นตอน เพื่อสะดวกในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
  3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบเนื้อหา การใช้ภาษา และรูปแบบ เพื่อตรวจแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุง
- แบบสอบถามที่นำไปใช้แสดงในภาคผนวก โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้
- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
  - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - ตอนที่ 3 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3.3 วิธีการดำเนินการส่งแบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
2. เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ แล้วจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่นักเรียนได้ตอบแล้ว เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences for windows) ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย แผนการเรียน สถานภาพของบิดามารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัว อาชีพบิดา อาชีพมารดา ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษา นำเสนอข้อมูลเป็นค่าความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเสนอข้อมูลเป็นค่าความถี่และร้อยละ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปรับใช้ รวมทั้งจัดลำดับของระดับการปรับใช้ ซึ่งระดับการปรับใช้สามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.26 – 4.00 หมายถึง มีการปรับใช้ในระดับมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.25 หมายถึง มีการปรับใช้ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50 หมายถึง มีการปรับใช้ในระดับน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75 หมายถึง ไม่มีการปรับใช้

4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการสรุป เรื่องปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ศึกษาทำความเข้าใจ การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของช่วงชั้นที่ 4 นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 ทั้งหมด จำนวน 266 คน จาก 800 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งมีผลการศึกษาวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ตารางที่ 1 เพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

เพศ	ค่าความถี่ (n = 266)	ร้อยละ (%)
ชาย	72	27.1
หญิง	194	72.9
รวม	266	100

จากตารางที่ 1 แสดงเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 266 คน พบว่า มีสัดส่วนเพศหญิง (ร้อยละ 72.9) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 27.1)

ตารางที่ 2 อายุของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

อายุ (ปี)	ค่าความถี่ (n = 266)	ร้อยละ (%)
14	1	0.4
15	8	3.0
16	69	25.9
17	125	47.0
18	58	21.8
19	4	1.5
20	1	0.4
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงอายุของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกมีอายุ 17 ปี (ร้อยละ 47) มากที่สุด รองลงมาเป็นอายุ 16 ปี (ร้อยละ 25.9) อายุ 18 ปี (ร้อยละ 21.8) อายุ 15 ปี (ร้อยละ 3.0) อายุ 19 (ร้อยละ 1.5) และนักเรียนอายุ 14 ปี อายุ 20 ปี น้อยที่สุดเท่ากัน (ร้อยละ 0.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 เกรดเฉลี่ยของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA)	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
1.00-2.00	9	3.4
2.01-3.00	156	58.6
3.01-4.00	101	38.0
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ถึงภาคเรียนที่ 2/2550 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.01-3.00 (ร้อยละ 58.6) รองลงมา มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ระหว่าง 3.01-4.00 (ร้อยละ 38) และคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ระหว่าง 1.00-2.00 มีจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.4) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แผนการเรียนของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

แผนการเรียน	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
วิทย์-คณิต	74	27.8
คณิต-อังกฤษ	50	18.8
อังกฤษ-สังคม	96	36.1
แผนอาชีพ	46	17.3
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงแผนการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก เรียนแผน อังกฤษ-สังคม (ร้อยละ 50.0) รองลงมาเรียนแผน วิทย์-คณิต (ร้อยละ 27.8) เรียนแผน คณิต-อังกฤษ (ร้อยละ 18.8) และเรียนแผน อาชีพ (ร้อยละ 17.2) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 5 สถานภาพของผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

สถานภาพของผู้ปกครอง	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
สมรส	224	84.2
หย่าร้าง	23	8.6
แยกกันอยู่	17	6.4
พอลี้ภัย	2	0.8
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงสถานภาพของผู้ปกครองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส (ร้อยละ 84.2) รองลงมามีสถานภาพหย่าร้าง (ร้อยละ 8.6) มีสถานภาพแยกกันอยู่ (ร้อยละ 6.4) และพอลี้ภัย (ร้อยละ 0.8) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 6 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

จำนวนสมาชิกในครอบครัว(คน)	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
2	9	3.4
3	42	15.8
4	98	36.8
5	55	20.7
6	33	12.4
7	15	5.6
8	11	4.1
9	1	0.4
10	2	0.8
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 คน (ร้อยละ 36.8) รองลงมาคือ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 20.7) จำนวน 3 คน (ร้อยละ 15.8) จำนวน 6 คน (ร้อยละ 12.4) จำนวน 7 คน (ร้อยละ 5.6) จำนวน 8 คน (ร้อยละ 4.1) จำนวน 2 คน (ร้อยละ 3.4) จำนวน 10 คน (ร้อยละ 0.8) และจำนวน 9 คน (ร้อยละ 0.4) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 7 อาชีพบิดาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

อาชีพบิดา	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
รับราชการ	31	11.7
ธุรกิจส่วนตัว	34	12.8
ค้าขาย	26	9.8
เกษตรกร	24	9.0
รับจ้าง	148	55.6
รัฐวิสาหกิจ	3	1.2
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงอาชีพบิดาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า อาชีพบิดาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 55.6) รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 12.8) อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 11.7) อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 9.8) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 9.0) และประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 1.2) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 8 อาชีพมารดาของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

อาชีพมารดา	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
รับราชการ	18	6.8
ธุรกิจส่วนตัว	26	9.8
ค้าขาย	49	18.4
เกษตรกร	17	6.4
รับจ้าง	142	53.4
แม่บ้าน	14	5.3
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงอาชีพมารดาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า อาชีพมารดาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 53.4) รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 18.4) อาชีพธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 9.8) อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 6.8) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 6.4) และประกอบอาชีพแม่บ้าน (ร้อยละ 5.3) จำนวนน้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง/วัน ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง (บาท)	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
1 - 50	134	50.4
51 -100	127	47.7
101 - 150	4	1.5
151 - 200	1	0.4
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง / วัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง จำนวน 1 -50 บาท (ร้อยละ 50.4) รองลงมาได้ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง จำนวน 51-100 บาท (ร้อยละ 47.7) จำนวน 101-150 บาท (ร้อยละ 1.5) และได้ค่าใช้จ่ายที่ได้รับจากผู้ปกครอง จำนวน 151-200 (ร้อยละ 0.4) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษา ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษา	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
บิดา-มารดา	242	91.0
ญาติ	24	9.0
รวม	266	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอกส่วนใหญ่ คือ บิดามารดา (ร้อยละ 91.0) และรองลงมา คือ ญาติ (ร้อยละ 9.0)

4.1.2 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 11 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
1. การทราบถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้พลสกนิกรชาวไทยหรือไม่		
ทราบ	264	99.2
ไม่ทราบ	2	0.8
รวม	266	100.0
2. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้ใด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
โทรทัศน์	256	96.2
การเรียนในชั้นเรียน	197	74.1

ตารางที่ 11 (ต่อ)

รายการ	ค่าความถี่ (n=266)	ร้อยละ (%)
ป้ายโฆษณา	124	46.6
สัมมนาทางวิชาการ	40	15.0
นิทรรศการ	166	62.4
วิทยุ	156	58.6
หนังสือพิมพ์	177	66.5
เอกสารประชาสัมพันธ์	92	34.6
ระบบเสียงตามสายในสถานศึกษา/ชุมชน	63	23.7
อินเทอร์เน็ต	6	2.3

จากตารางที่ 11 แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทราบถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระอยู่หัวพระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย จำนวน 264 คน (ร้อยละ 99.2) ไม่ทราบถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระอยู่หัวพระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.2)

นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ จำนวน 256 คน (ร้อยละ 96.2) รองลงมาได้จากการเรียนในชั้นเรียน จำนวน 197 คน (ร้อยละ 74.1) หนังสือพิมพ์ จำนวน 177 คน (ร้อยละ 66.5) นิทรรศการ จำนวน 166 คน (ร้อยละ 62.4) วิทยุ จำนวน 156 คน (ร้อยละ 58.6) ป้ายโฆษณา จำนวน 124 คน (ร้อยละ 46.6) เอกสารประชาสัมพันธ์ จำนวน 92 คน (ร้อยละ 34.7) ระบบเสียงตามสายในสถานศึกษา/ชุมชน จำนวน 63 คน (ร้อยละ 23.7) สัมมนาทางวิชาการ จำนวน 40 คน (ร้อยละ 15) และอินเทอร์เน็ต จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.3) น้อยที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยม
วัดหนองจอก

รายการ	มีความรู้ ค่าความถี่ (%)	ไม่มีความรู้ ค่าความถี่ (%)
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม	242 (91.0)	24 (9.0)
2. กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน	230 (86.5)	36 (13.5)
3. ความพอประมาณในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ	228 (85.71)	38 (14.3)
4. เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นค่อน	223 (83.8)	43 (46.2)
5. เศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	220 (82.7)	46 (17.3)
6. ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	215 (80.8)	51 (19.2)
7. การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง	207 (77.8)	59 (22.2)
8. องค์ประกอบหลักของความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต คือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความรอบรู้ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวัง	203 (76.3)	63 (23.7)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 12 (ต่อ)

รายการ	มีความรู้	ไม่มีความรู้
	ค่าความถี่ (%)	ค่าความถี่ (%)
9. ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนา ระบบการศึกษาของไทย	200 (75.2)	66 (24.8)
10. ความมีเหตุผลในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตัดสินใจ เกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็น ไปอย่างมี เหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึง ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ	200 (75.2)	66 (24.8)
11. การมีภูมิคุ้มกัน ในตัวเองหมายถึง มีการเตรียมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน โดยคำนึงถึง ความเป็นไปได้ในอนาคต	195 (73.3)	71 (26.7)
12. ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาปรับใช้กับทุกคนทุก วัยและศาสนา	193 (72.6)	73 (27.4)
13. เงื่อนไขสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เงื่อนไขความรู้และ เงื่อนไขคุณธรรม	185 (69.5)	81 (30.5)
14. ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงเน้นหลักการสร้างรากฐานของ ประเทศเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก	172 (64.7)	94 (35.3)
15. ถ้าใช้ประชาคนเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเลิกค้าขายกับภายนอก และมีการส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริม การผลิตเพื่อค้าขาย	158 (59.4)	108 (40.6)
16. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจความทันสมัยและเทคโนโลยี ต่าง ๆ	156 (58.6)	110 (41.4)
17. การพัฒนาประเทศที่ใช้กลไกตลาดนำโดยเทคโนโลยีจาก ต่างประเทศขัดกับหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	155 (58.3)	111 (41.7)
18. การผลิตสินค้าส่งออกขัดกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง	149 (54.9)	120 (45.1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 12 แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าร้อยละ 50 ทุกรายการ โดยเรียงลำดับ 5 รายการที่นักเรียนมีความรู้สูงสุดดังนี้

- 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม (ร้อยละ 91.0)
- 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน (ร้อยละ 86.5)
- 3) ความพอประมาณ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (ร้อยละ 85.71)
- 4) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นค่อน (ร้อยละ 83.8) และ 5) เศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 82.7) ตามลำดับ

จากตารางที่ 13 ระดับความถูกต้องของความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

รายการ	มีความรู้	มีความรู้	รวม
	ถูกต้อง/มาก	ถูกต้อง/น้อย	
	ค่าความถี่	ค่าความถี่	
	(%)	(%)	
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม	242 (100.0)	-	242 (100.0)
2. กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน	230 (100.0)	-	230 (100.0)

จากตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	มีความรู้ ถูกต้อง/มาก ค่าความถี่ (%)	มีความรู้ ถูกต้อง/น้อย ค่าความถี่ (%)	รวม
3. เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน	221 (99.1)	2 (0.9)	223 (100.0)
4. ความมีเหตุผลในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ	198 (99.0)	2 (1)	200 (100.0)
5. องค์ประกอบหลักของความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต คือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความรอบรู้ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวัง	200 (98.5)	3 (1.5)	203 (100.0)
6. เศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน	216 (98.1)	4 (1.9)	220 (100.0)
7. ความพอประมาณในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ	223 (97.8)	5 (2.2)	228 (100.0)
8. การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง	200 (96.6)	7 (3.4)	207 (100.0)
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการศึกษาของไทย	193 (96.5)	7 (3.5)	200 (100.0)
10. การมีภูมิคุ้มกัน ในตัวเองหมายถึง มีการเตรียมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอน โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในอนาคต	187 (95.8)	8 (4.2)	195 (100.0)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 13 (ต่อ)

รายการ	มีความรู้ ถูกต้อง/มาก ค่าความถี่ (%)	มีความรู้ ถูกต้อง/น้อย ค่าความถี่ (%)	รวม
11. ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอ ประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	204 (94.8)	11 (5.2)	215 (100.0)
12. เจื่อนใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เจื่อนใจ ความรู้และเจื่อนใจคุณธรรม	168 (90.8)	17 (9.2)	185 (100.0)
13. ถ้าใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเลิกค้าขายกับ ภายนอกและมีการส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเอง เท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขาย	85 (53.8)	73 (46.2)	158 (100.0)
14. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาปรับใช้กับ ทุกคนทุกวัยและศาสนา	103 (53.4)	90 (46.6)	193 (100.0)
15. การผลิตสินค้าส่งออกขัดกับหลักการเศรษฐกิจ พอเพียง	66 (45.2)	80 (54.8)	146 (100.0)
16. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจความทันสมัยและ เทคโนโลยีต่าง ๆ	48 (30.8)	108 (69.2)	156 (100.0)
17. การพัฒนาประเทศที่ใช้กลไกการค้าขาย อินเทอร์เน็ต โลก จากต่างประเทศขัดกับหลักการปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	30 (19.3)	125 (80.7)	155 (100.0)
18. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นหลักการสร้างรากฐาน ของประเทศเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก	19 (11.1)	153 (88.9)	172 (100.0)

จากตารางที่ 13 แสดงระดับความถูกต้องของความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ที่ถูกต้อง/
มากเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียงลำดับ 5 รายการที่นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้อง
สูงสุดดังนี้ โดยลำดับที่ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน
ของทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และ
เจื่อนใจความรู้และคุณธรรม (ร้อยละ 100.0) 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชี้นำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน (ร้อยละ 100.0) 3) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (ร้อยละ 99.1) 4) ความมีเหตุผลในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็น ไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (ร้อยละ 99.0) และ 5) องค์ประกอบหลักของความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต คือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความรอบรู้ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวัง (ร้อยละ 98.5) ตามลำดับ

4.1.3 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากตารางที่ 14 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน คนเอง/ครอบครัว/สังคม

รายการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปรับใช้
1 นักเรียนและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะ	3.55	0.644	มาก
2 นักเรียนตระหนักถึงการประหยัดในการดำเนินชีวิตนักเรียน และครอบครัว ตามความเหมาะสมกับฐานะ	3.52	0.591	มาก
3 นักเรียนมีการพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในการทำภารกิจต่างๆ ส่วนตัว/ครอบครัว	3.43	0.554	มาก
4 นักเรียนพยายามศึกษาและเรียนรู้ถึงความพอดีหรือพอประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือการทำงานต่าง ๆ	3.42	0.653	มาก
5 นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรที่นักเรียนมีส่วนตัวและในครอบครัวอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด	3.36	0.642	มาก
6 นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ของนักเรียนและรายได้ของครอบครัว	3.35	0.663	มาก
7 ก่อนการตัดสินใจในการทำภารกิจหรือการทำงานได้ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ	3.32	0.677	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	ค่าคะแนน เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการ ปรับใช้
8 นักเรียนได้แนะนำ ร่วมมือ และสนับสนุนสมาชิกใน ครอบครัวตระหนักถึงเศรษฐกิจพอเพียง	3.30	0.650	มาก
9 เมื่อมีงานมอบหมายนักเรียน ได้จัดลำดับความสำคัญ ทำการศึกษาค้นคว้าและทำรายงานอย่างมีลำดับ ขั้นตอน อย่างสม่ำเสมอและงานนั้นๆ สำเร็จตรงตาม เวลาที่กำหนด	3.27	0.669	มาก
10 นักเรียนตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้เพื่อน ในห้องเรียน เรียนรู้และปรับใช้หลักเศรษฐกิจ พอเพียง	3.24	0.639	ปาน กลาง

จากตารางที่ 14 แสดงการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ตนเอง/ครอบครัว/
สังคม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนมีการปรับใช้หลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ตนเอง/ครอบครัว/สังคม อยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ โดยมี 5
รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) นักเรียนและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในความ
เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะ(ค่าเฉลี่ย = 3.55) 2) นักเรียนตระหนักถึงการประหยัดใน
การดำเนินชีวิตนักเรียน และครอบครัว ตามความเหมาะสมกับฐานะ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) 3) นักเรียน
มีการพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในการทำภารกิจต่าง ๆ ส่วนตัว/ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 3.43)
4) นักเรียนพยายามศึกษาและเรียนรู้ถึงความพอดีหรือพอประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือการ
ทำงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.42) และ 5) นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรที่นักเรียนมีส่วนตัวและใน
ครอบครัวอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียน

รายการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปรับใช้
1. สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนและยินดีในการศึกษาของนักเรียน	3.59	0.674	มาก
2. นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	3.53	0.663	มาก
3. นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเพิ่มความรู้อาจความสามารถ	3.49	0.628	มาก
4. ท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความพยายาม ออกทน เพื่อให้งานเสร็จ และถ้ามีโอกาสท่านจะนำมาร่วมอภิปรายกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำ	3.43	0.648	มาก
5. นักเรียนได้เข้าเรียนอย่างเต็มเวลาและสม่ำเสมอในแต่ละภาคเรียน	3.42	0.647	มาก
6. นักเรียนได้มีการจัดสรรแบ่งเวลาในการศึกษาอย่างเหมาะสม	3.38	0.640	มาก
7. นักเรียนได้พิจารณาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือ ในกิจกรรมต่างๆ ของชั้นเรียนและ โรงเรียนตาม โอกาสอย่างเหมาะสม	3.38	0.578	มาก
8. นักเรียนใช้แหล่งข้อมูลของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ สารสนเทศ และทรัพยากรการศึกษาอื่นๆ อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และสม่ำเสมอ	3.37	0.665	มาก
9. นักเรียนได้ทบทวนบทเรียนด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อมีโอกาสนักเรียนได้แนะนำให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำตาม โอกาสที่เหมาะสม	3.31	0.682	มาก
10. นักเรียนได้มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการศึกษาไว้เพียงพอเหมาะสม และมีทุนสำรองไว้เมื่อฉุกเฉินระหว่างการเรียน	3.14	0.616	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 15 แสดงการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียน ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียนอยู่ในระดับมาก ทุกรายการ โดยมี 5 รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนและยินดีในการศึกษาของนักเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.59) 2) นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ค่าเฉลี่ย = 3.53) 3) นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเต็มความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย = 3.49) 4) ท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความเพียรพยายาม อุตุน เพื่อให้งานเสร็จ และถ้ามีโอกาสท่านจะนำมาร่วมอภิปรายกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย = 3.43) และ 5) นักเรียนได้เข้าเรียนอย่างเต็มเวลาและสม่ำเสมอในแต่ละภาคเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.42) ตามลำดับ

4.1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านตนเอง/ครอบครัว/สังคม ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เกิดความท้อแท้เนื่องจากต้องซื้อสิ่งของต่างๆมาใช้ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ค่าใช้จ่ายต่างๆที่ใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันสูงขึ้นเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รายจ่ายมีมากกว่ารายรับ ยึดคิดในสังคมวัตถุนิยม คิดคำนิยมสมัยใหม่ ไม่ค่อยเห็นตัวอย่างของผู้ที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต สังคมยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขาดการวางแผนในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนไม่พอใจในผลการเรียนที่ได้ การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการซื้อหนังสือและอุปกรณ์ในการเรียนต่าง ๆ ทำให้มีรายจ่ายมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

4.2 วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 นักเรียนส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 99.2) โดยสื่อที่สามารถเข้าถึงนักเรียนมากที่สุด คือ

โทรทัศน์ นักเรียนส่วนใหญ่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์ (ร้อยละ 96.2) ดังนั้นสื่อโทรทัศน์จึงถือว่า มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันเพราะมีความสะดวกและรวดเร็ว เพราะสามารถเข้าถึงประชาชน ได้ทุกเพศทุกวัย และอีกประการหนึ่งที่สำคัญ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สาวิตรี ศรีสุนทร (2549) ที่ศึกษาเรื่อง การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน หมู่บ้านโป่งบุญเจริญ ตำบลวังพิศูต อำเภอปึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีพุทธศักราช 2549 พบว่า ชาวบ้านติดตามข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 98.3)

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าร้อยละ 50 ทุกรายการ (จากตารางที่ 12) ซึ่งนักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ผู้วิจัยได้แยกออกเป็นระดับความถูกต้องของความรู้ คือ มีความรู้ในระดับความถูกต้องมาก และมีความรู้ในระดับความถูกต้องน้อย จากข้อมูลในตารางที่ 13 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับที่ถูกต้องมาก ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการที่นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน ดังข้อมูลในตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ โทรทัศน์ การเรียนในชั้นเรียน และ ป้ายโฆษณา ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า นักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้จากสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์ที่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียนของนักเรียนที่ได้มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องเช่นกัน สอดคล้องกับ ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550) ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมอบให้แก่พสกนิกรชาวไทย เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้รอดพ้นจากภัยเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ดังนั้น จึงควรที่เราจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไทยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง โดยภารกิจหลักของ สพฐ. คือ การพัฒนาเยาวชนในวันนี้ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์และมีคุณภาพในทุกด้าน การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และ ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549) ยังกล่าวว่า “...ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน ครูก็จะ ได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จัก พอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พร้อม ๆ กับเด็ก มีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ รู้จักเลือกรับและรู้จักคัดกรององค์ความรู้ที่มีอยู่
หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้นต้องรู้จัก
พิจารณาและรู้จักแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้น เป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา
เตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และ ผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและ
ระมัดระวัง...”

จากการศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่า นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงด้าน ตนเอง/ครอบครัว/สังคม และด้านการเรียน อยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ
(ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.26-4.00) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการนำเอาหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้จริงกับชีวิตประจำวัน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่จะเป็นแนวทางในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตและครอบครัวของนักเรียนต่อไป

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียง พบว่า นักเรียนมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ 2 ประเด็นหลัก ๆ คือ 1) ปัญหาและอุปสรรคของ
การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านตนเอง/ครอบครัว/สังคม ได้แก่ นักเรียนยังไม่เข้าใจ
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
ได้ เกิดความฟุ้งเฟ้อเนื่องจากต้องซื้อสิ่งของต่าง ๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน การยึดคิด
ในสังคมวัตถุนิยม การคิดค่านิยมสมัยใหม่ ไม่ค่อยเห็นตัวอย่างของผู้ที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นต้น และ 2) ด้านการเรียน ได้แก่ นักเรียนไม่พอใจในผลการเรียนที่ได้
การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการซื้อหนังสือและอุปกรณ์ในการเรียน
ต่าง ๆ ทำให้มีรายจ่ายมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมา
ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญควรได้รับการแก้ไขโดยเร็วอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากทุกฝ่ายที่
เกี่ยวข้อง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก แขวงกระทุ่มมุทราย เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากตัวแทนนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 266 คน จาก 800 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก พบว่า เป็นเพศชาย (ร้อยละ 27.1) และ เพศหญิง (ร้อยละ 72.9) นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี (ร้อยละ 47.0) คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ของนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนสะสมระหว่าง 2.01- 3.00 (ร้อยละ 58.6) นักเรียนส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในแผนการเรียน อังกฤษ-สังคม (ร้อยละ 36.1) สถานภาพของผู้ปกครอง-นักเรียนส่วนใหญ่สมรส (ร้อยละ 84.2) จำนวนสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มี 4 คน (ร้อยละ 36.8) อาชีพบิดาของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 55.6) มารดาของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 53.4) ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครองในแต่ละวันส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1 – 50 บาท (ร้อยละ 50.04) ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นบิดา-มารดา (ร้อยละ 91.0)

5.1.2 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนเกือบทั้งหมดทราบถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระอยู่หัวพระราชทานให้พสกนิกรชาวไทย จำนวน 264 คน (ร้อยละ 99.2) นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ลำดับแรก คือ จากโทรทัศน์ จำนวน 256 คน (ร้อยละ 96.2) รองลงมาได้รับการเรียนในชั้นเรียน จำนวน 197 คน (ร้อยละ 74.1) และหนังสือพิมพ์ จำนวน 177 คน (ร้อยละ 66.5) ตามลำดับ

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่า ร้อยละ 50 ทุกรายการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยเรียงลำดับ 5 รายการที่นักเรียนมีความรู้สูงสุด ดังนี้ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม (ร้อยละ 91.0) 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติคนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน (ร้อยละ 86.5) 3) ความพอประมาณในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (ร้อยละ 85.71) 4) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติคนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (ร้อยละ 83.8) และ 5) เศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 82.7) ตามลำดับ

นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียงลำดับ 5 รายการที่นักเรียนมีความรู้ที่ถูกต้องสูงสุด ดังนี้ 1) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม (ร้อยละ 100.0) 2) กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ชี้แนะแนวทางใน การดำรงชีวิตและการปฏิบัติคนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน (ร้อยละ 100.0) 3) เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติคนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (ร้อยละ 99.1) 4) ความมีเหตุผลในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (ร้อยละ 99.0) และ 5) องค์ประกอบหลักของความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิตคือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความรอบรู้ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวัง (ร้อยละ 98.5) ตามลำดับ

5.1.3 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน ตนเอง/ครอบครัว/สังคม อยู่ในระดับมากเกือบทุกรายการ โดยมี 5 รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) นักเรียนและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะ (ค่าเฉลี่ย = 3.55) 2) นักเรียนตระหนักถึงการประหยัดในการดำเนินชีวิตนักเรียน และครอบครัว ตามความเหมาะสมกับฐานะ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) 3) นักเรียนมีการพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในการทำภารกิจต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนตัว/ครอบครัว (ค่าเฉลี่ย = 3.43) 4) นักเรียนพยายามศึกษาและเรียนรู้ถึงความพอดีหรือพอประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือการทำงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 3.42) และ 5) นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรที่นักเรียนมีส่วนตัวและในครอบครัวอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.36) ตามลำดับ

นักเรียนมีการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียนอยู่ในระดับมาก ทุกรายการ โดยมี 5 รายการแรกที่มีค่าเฉลี่ยมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนและยินดีในการศึกษาของนักเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.59) 2) นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ค่าเฉลี่ย = 3.53) 3) นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเต็มความสามารถ (ค่าเฉลี่ย = 3.49) 4) ท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความเพียรพยายาม ออกทน เพื่อให้งานเสร็จ และถ้ามีโอกาสท่านจะนำมาร่วมอภิปรายกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย = 3.43) และ 5) นักเรียนได้เข้าเรียนอย่างเต็มเวลาและสม่ำเสมอในแต่ละภาคเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.42) ตามลำดับ

5.1.4 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษา พบว่า นักเรียนยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เกิดความท้อแท้เนื่องจากต้องซื้อสิ่งของต่างๆ มาใช้ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบันสูงขึ้นเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ รายจ่ายมีมากกว่ารายรับ ยึดติดในสังคมวัตถุนิยม คิดค่านิยมสมัยใหม่ ไม่ค่อยเห็นตัวอย่างของผู้ที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต สังคมยังไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขาดการวางแผนในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการเรียน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปี พ.ศ. 2550 พบว่านักเรียนไม่พอใจในผลการเรียนที่ได้ การจัดการเรียนการสอนนั้นไม่น่าสนใจ ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการซื้อหนังสือและอุปกรณ์ในการเรียนต่าง ๆ ทำให้มีรายจ่ายมากยิ่งขึ้น นักเรียนไม่มีสมาธิในการเรียน นักเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนไม่สามารถแบ่งเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550 มีข้อเสนอแนะดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักเรียนมีการรับรู้หรือเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์มากเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นหากต้องการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะให้นักเรียนนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น สื่อโทรทัศน์จึงเป็นสื่อหนึ่งที่ควรพิจารณาเป็นอันดับแรกเพราะจะเข้าถึงนักเรียนได้ง่ายที่สุด และนอกจากนี้แล้วควรจะมีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยวิธีการต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น เช่น การจัดการเรียนในชั้นเรียนในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดประชาสัมพันธ์ทางสื่อหนังสือพิมพ์ และวิทยุให้มากยิ่งขึ้น ป้ายโฆษณา การสัมมนาทางวิชาการ นิทรรศการต่าง ๆ ระบบเสียงตามสายในสถานศึกษา/ชุมชน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2549. “เศรษฐกิจพอเพียง”. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แหล่งที่มา :
<http://www.doae.go.th/report/SE/html/02.htm>, 11 ตุลาคม 2550.
- กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง. 2550. “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แหล่งที่มา : <http://www.sufficiencyeconomy.org/mfiles/1126690848/chapter2/pdf>, 9 ธันวาคม 2550.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2550. “จิรายุ ไขพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันประเทศ”. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (14 เมษายน 2551). แหล่งที่มา: <http://www.thairath.co.th/news.php?section=economic02&content=45323>, 20 เมษายน 2551.
- ณรงค์ หุดานวัตร และนันทิยา หุดานวัตร. 2547. เกษตรกรรมยั่งยืน กระบวนการ และตัวชี้วัด. นนทบุรี: มูลนิธิเกษตรยั่งยืน (ประเทศไทย). 331 น.
- ธานีินทร์ คิตปัจจุ. 2549. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัท วี. อินเทอร์เน็ต จำกัด. 439 น.
- ปริญญ์ พิบูลสุวรรณ. “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา”.วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2550). น. 13-15.
- _____. 2549. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, ปาฐกถาพิเศษในการสัมมนาพุทธศาสตร์การสื่อสารในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วันที่ 26 กันยายน 2549 ณ หอประชุมพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะบุตร หล่อไกรเลิศ. 2547. เศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอเชียแปซิฟิคส์พริ้นติ้ง. 136 น.
- ลีลากรณ์ บัวสาย. 2549. เศรษฐกิจพอเพียง : ร่วมเรียนรู้ สถานข่าย ขยายผล. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน. 317 น.
- วิทยากร เชียงกุล. 2547. พัฒนาการแบบยั่งยืนกับการแก้ปัญหาคนจน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถิทรศน์. 152 น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมบัติ กุสุมาวดี. 2550. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์กร. เอกสารสัมมนาวิชาการประจำปี 2550 : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 63 น.
- ดาวศิริ ศรีสุนทร. 2549. การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของชาวบ้าน หมู่บ้านโป่งบุญเจริญ ตำบลวังพิถด อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ปีพุทธศักราช 2549. กรุงเทพฯ : ปัญหาพิเศษ. ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 71 น.
- เสน่ห์ จามริก. 2542. ทฤษฎีใหม่ในหลวงชีวิตที่พอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ร่วมด้วยช่วยกัน. 208 น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ม.ป.ป. “การจัดการศึกษากับหลักเศรษฐกิจพอเพียง” คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แหล่งที่มา : http://www.sufficiencyeconomy.org/Network_show.php?Id=994&sid=122&htype=4, 9 กันยายน 2550.
- สำนักพัฒนาสังคม. 2549. “ฐานความคิดการพัฒนาเพื่อความพอเพียง” สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แหล่งที่มา : http://www.bsd.dsdw.go.th.bsd_5.html , 6 เมษายน 2551.
- อภิชัย พันธเสน. 2546. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 368 น.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550

Knowledge and Application on Philosophy of Sufficiency-Economy of the 4th Level
Student in Muttayomwatnongchok School, School Year 2007

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ผู้ตอบแบบสอบถามคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอนดังต่อไปนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
  - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - ตอนที่ 3 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. โปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริงทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องของการศึกษาวิจัย
4. คำตอบและความคิดเห็นของนักเรียนมีคุณค่าอย่างยิ่ง และถูกสงวนไว้เป็นความลับ โดยจะใช้ประโยชน์เพื่องานวิจัย ซึ่งไม่ทำให้นักเรียนเกิดความเสียหายใด ๆ

ขอขอบพระคุณ

นายวีระศักดิ์ โคตจันทร์

ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. เกรดเฉลี่ยประจำปีการศึกษาที่ผ่านมา.....

4. แผนการเรียนที่นักเรียนกำลังเรียน.....

5. สถานภาพของบิดา-มารดา

( ) สมรส

( ) หย่าร้าง

( ) แยกกันอยู่

6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน

7. อาชีพของบิดา

( ) รับราชการ

( ) ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) ค้าขาย

( ) เกษตรกร

( ) รับจ้าง

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

8. อาชีพของมารดา

( ) รับราชการ

( ) ประกอบธุรกิจส่วนตัว

( ) ค้าขาย

( ) เกษตรกร

( ) รับจ้าง

( ) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....

9. นักเรียนใช้เงินเพื่อมาโรงเรียน จำนวน.....บาท/วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10. ผู้อุปการะค่าใช้จ่ายในการศึกษา

( ) บิดา-มารดา ( ) ญาติ ( ) บุคคลอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงและเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ท่านทราบถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่พสกนิกรชาวไทยหรือไม่

( ) ทราบ ( ) ไม่ทราบ

2. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งความรู้ใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) โทรทัศน์ ( ) วิทยุ
 ( ) การเรียนในชั้นเรียน ( ) หนังสือพิมพ์
 ( ) ป้ายโฆษณา ( ) เอกสารประชาสัมพันธ์
 ( ) สัมมนาทางวิชาการ ( ) ระบบเสียงตามสายในสถานศึกษา/ชุมชน
 ( ) นิทรรศการ ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ช่องว่างด้านขวาของข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

รายการ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว และเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม			
2. กรอบแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียงคือชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นเพื่ออนาคตที่มั่นคงและยั่งยืน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตปัจจุบัน			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นหลักการสร้างรากฐานของประเทศเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก			
4. เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติคนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน			
5. ถ้าใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเลิกค้าขายกับภายนอก และมีการส่งเสริมให้ผลิตเพื่อบริโภคเองเท่านั้น แต่ไม่ส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขาย			
6. ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว			
7. การผลิตสินค้าส่งออกขัดกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง			
8. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบการศึกษาของไทย			
9. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำมาปรับใช้กับทุกคน ทุกระดับและศาสนา			
10. การจะนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลในการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง			
11. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่สนใจความทันสมัยและเทคโนโลยีต่างๆ			
12. องค์ประกอบหลักของความมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต คือ ใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดความรอบรู้ โดยพิจารณาอย่างรอบคอบและระมัดระวัง			
13. เงื่อนไขสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม			
14. การมีภูมิคุ้มกันในตัวเองหมายถึง มีการเตรียมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่างมีขั้นตอน โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในอนาคต			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่
15. ความพอประมาณในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ			
16. ความมีเหตุผลในหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ			
17. การพัฒนาประเทศที่ใช้กลไกการตลาด โอนเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ากับหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง			
18. เศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน			

ตอนที่ 3 การปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ช่องว่างด้านขวาของข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การปรับใช้หลักปรัชญา	ระดับการปรับใช้			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่
ตนเอง/ครอบครัว/สังคม				
1. นักเรียนมีการพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนในการทำภารกิจต่างๆ ส่วนตัว/ครอบครัว				
2. นักเรียนตระหนักถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้เพื่อนในห้องเรียน เรียนรู้และปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง				
3. ก่อนการตัดสินใจในการทำภารกิจหรือการทำงาน ได้ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปรับใช้หลักปรัชญา	ระดับการปรับใช้			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช้
4. นักเรียนพยายามศึกษาและเรียนรู้ถึงความพอดีหรือพอประมาณในการดำเนินกิจกรรมหรือการทำงานต่าง ๆ				
5. นักเรียนตระหนักถึงการประหยัดในการดำเนินชีวิตนักเรียน และครอบครัว ตามความเหมาะสมกับฐานะ				
6. นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ของนักเรียนและรายได้ของครอบครัว				
7. นักเรียนได้ใช้ทรัพยากรที่นักเรียนมีส่วนตัวและในครอบครัวอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด				
8. นักเรียนได้แนะนำ ร่วมมือ และสนับสนุนสมาชิกในครอบครัวตระหนักถึงเศรษฐกิจพอเพียง				
9. เมื่อมีงานมอบหมายนักเรียน ได้จัดลำดับความสำคัญ ทำการศึกษาค้นคว้าและทำรายงานอย่างมีลำดับขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอและงานนั้นๆ สำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด				
10. นักเรียนและครอบครัวมีความภาคภูมิใจในความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเหมาะสมกับฐานะ				
การเรียนรู้				
1. นักเรียนได้พิจารณาอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย				
2. สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนสนับสนุนและยินดีในการศึกษาของนักเรียน				
3. นักเรียนได้มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการศึกษาไว้เพียงพอเหมาะสม และมีทุนสำรองไว้เมื่อฉุกเฉินระหว่างการการศึกษา				
4. นักเรียนได้มีการจัดสรรแบ่งเวลาในการศึกษาอย่างเหมาะสม				
5. นักเรียนได้เข้าเรียนอย่างเต็มเวลาและสม่ำเสมอในแต่ละภาคเรียน				

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปรับใช้หลักปรัชญา	ระดับการปรับใช้			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช้
6. นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเต็มใจรู้ความสามารถ				
7. นักเรียนใช้แหล่งข้อมูลของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ สารสนเทศ และทรัพยากรการศึกษาอื่นๆ อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และสม่ำเสมอ				
8. ท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานเสร็จ และถ้ามีโอกาสท่านจะนำมาร่วมอภิปรายกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำ				
9. นักเรียนได้พิจารณาให้ความร่วมมือและช่วยเหลือ ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชั้นเรียนและโรงเรียนตามโอกาสอย่างเหมาะสม				
10. นักเรียนได้ทบทวนบทเรียนด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และเมื่อมีโอกาสนักเรียนได้แนะนำให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้นเรียนเป็นประจำตามโอกาสที่เหมาะสม				

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ด้านตนเอง/ครอบครัว/สังคม.....

.....

4.2 ด้านการเรียน.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ศธ 0524.04/ **0609**

คณะกรรมการอุดมศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

14 กุมภาพันธ์ 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิชาปัญหาพิเศษเรื่อง “ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550”

ด้วย นายวีระศักดิ์ โคตจันทร์ นักศึกษาหลักสูตรต่อเนื่อง ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์ ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มีความประสงค์จะทำการศึกษาค้นคว้าประกอบการทำปัญหาพิเศษเรื่อง ความรู้และการปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก ปีการศึกษา 2550 ในการนี้ ทางนักศึกษาผู้วิจัยมีความประสงค์ให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาของท่านตอบแบบสอบถาม เพื่อนำผลไปใช้วิเคราะห์และประกอบการทำปัญหาพิเศษต่อไป

คณะกรรมการอุดมศึกษา จึงเรียนขอความอนุเคราะห์มายังท่าน เพื่อให้ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาของท่านได้กรอกข้อมูลตามความเป็นจริงในแบบสอบถาม โดยคำตอบและข้อคิดเห็นจากผู้ตอบใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนเท่านั้น จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบกระเทือนแก่สถาบันหรือบุคคลใด ๆ ทั้งสิ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาผู้วิจัยด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ พิระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

โทร. 0 2737 3000 ต่อ 3699, 6072

โทรสาร 0 2326 4324

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้